

Datum
2017-02-13

Diarie nr
5.0-1610-0625

Ert datum
2016-10-18

Er beteckning
M2015/04128/Nm

Vår referens
Kerstin Konitzer

Miljö- och energidepartementet
m.registrator@regeringskansliet.se

YTTRANDE

Riksintresseutredningens betänkande Planering och beslut för hållbar utveckling (SOU 2015:99)

Statens geotekniska institut (SGI) har beretts möjlighet att lämna synpunkter på Riksintresseutredningens betänkande *Planering och beslut för hållbar utveckling – Miljöbalkens hushållningsbestämmelser* (SOU 2015:99). Hushållning med mark- och vattenområden berör många sektorer och insatser för en hållbar utveckling är ett ansvar för alla politikområden. SGI lämnar generella synpunkter på det föreslagna systemet för hushållning med mark- och vattenområden på delar som berör SGI:s verksamhetsområden.

SGI är en förvaltningsmyndighet och ett forskningsinstitut med övergripande ansvar för geotekniska och miljögeotekniska frågor. Myndigheten ska vara pådrivande i frågor som syftar till en säker, ekonomisk och miljöanpassad samhällsutveckling inom det geotekniska området. SGI ska bidra till en effektivare plan- och byggprocess samt minska risken för ras, skred och stranderosion.

SGI:s verksamhetsområden innefattar bland annat fysisk planering och klimatanpassning, grundläggning och förstärkning, samt föroreningsspridning i jord, berg och vatten. Vi har särskilda myndighetsuppgifter när det gäller geotekniska säkerhetsfrågor som rör ras, skred och stranderosion, och vi har ansvar för forskning och kunskapsutveckling inom sanering av förorenade områden.

SGI arbetar bland annat med expertstöd, utbildning och kunskapsförmedling till kommuner samt nationella och regionala myndigheter. SGI utför även skred- och erosionsriskkartering, metodutveckling samt nyttiggörande av erhållna resultat inom ramen för anslag 1:10 Klimatanpassning.

Synpunkter

Hushållningsbestämmelser anpassade till krav och behov viktigt

Utredningen har i enlighet med direktivet utvärderat tillämpningen av hushållningsbestämmelserna. Vidare har utredningen formulerat förslag till lösningar som ska ge ett tillämpbart system för hushållning med mark och vatten. SGI delar utredningens bedömning att överväganden om användning av mark- och vattenområden i högre grad än i dag behöver göras utifrån en helhetssyn som främjar att mark, vatten och fysisk miljö i övrigt används så att en från ekologisk, social, kulturell och samhällsekonomisk synpunkt långsiktigt god hushållning tryggas. SGI välkomnar att sambandet mellan hushållningsbestämmelserna och arbetet för hållbar utveckling stärks genom det föreslagna systemet.

SGI anser det viktigt i likhet med utredningens direktiv att systemet ska ha en sådan anpassbarhet att ändrade behov ska kunna tillgodoses utan omfattande regeländringar. Samhällsplanering och samhällsbyggande står inför stora utmaningar med anledning av klimatförändringens effekter och dess konsekvenser. Förutsättningarna för t ex kustnära samhällsplanering kommer att ändras avsevärt under kommande årtionden med anledning av havsnivåökningens konsekvenser. Det är därför av central

betydelse att systemet är anpassningsbart till nya planeringsförutsättningar och samhällsbehov sett över tiden. Hushållningsbestämmelserna behöver vara tydliga så att tillämpningen stödjer långsiktigt hållbar fysisk planering i ett föränderligt klimat.

Områden av riksintresse

SGI tillstyrker betänkandets förslag om att hanteringen av områden av riksintresse förtydligas och förankras bättre, bland annat genom formella beslut om områden av riksintresse efter dialog med berörda parter samt att regeringen beslutar om tydliga kriterier och att utvecklade formkrav på redovisning används. Att sektorsmyndigheternas beslut om riksintressen aktualitetsprövas minst en gång varannan mandatperiod eller vid behov är bra, liksom att Boverket får i uppdrag att ansvara för ett riksintresseregister.

Komplex system med fler intressenivåer

Betänkandet föreslår att begreppet mark- och vattenområden av väsentligt allmänt intresse införs och definieras i 3 kap. MB. Områdena föreslås kunna vara av väsentligt allmänt intresse ur nationellt, regionalt och lokalt perspektiv. De nuvarande allmänna intressena i 3 kap. MB ska omdefinieras till väsentliga allmänna intressen och kompletteras med nio ytterligare intressen. SGI anser samtliga föreslagna nya väsentliga allmänna intressen vara relevanta.

Utredningen föreslår totalt fem olika nivåer av intressen att beakta vid planering.

- Riksintressen
- Nationella områden av väsentligt allmänt intresse
- Regionala områden av väsentligt allmänt intresse
- Kommunala områden av väsentligt allmänt intresse
- Allmänna intressen enligt PBL

Det nya systemet är avsett att förenkla tillämpningen av riksintressen för kommunerna och därmed möjliggöra en mer effektiv plan- och byggprocess. Enligt utredningen har kommunerna uppenbara svårigheter att samordna sin planering med de nationella och regionala intressena redan idag. SGI ser en risk i att ett system med fler intressen och intressenivåer, gör systemet än mer komplext.

I likhet med utredningen anser SGI att utbildning för tillämpning av hushållningsbestämmelserna och hur de olika intressena ska beaktas, är nödvändig för att författningsförslaget ska få avsedd verkan och tillämpas enhetligt i hela landet enligt föreslagen tidplan. Att den utbildning och stöd som Boverket föreslås få i uppdrag att genomföra inför implementeringen av systemet, realiserar bedömer SGI som viktigt för att systemet ska kunna praktiseras med gott resultat.

Planering utifrån helhetssyn

Fysisk planering är en förutsättning för ett hållbart samhällsbyggande. Sverige står inför ett stort samhällsbygge, det största sedan tiden efter andra världskriget och rekordåren. Men förutsättningarna nu är väsentligt annorlunda med bland annat helt andra miljökrav och ett marknadsstyrt bostadsbyggande. Det byggs idag på mark med mer komplicerade förhållanden än tidigare vilket ofta ställer krav på många olika tekniska utredningar. I till exempel en ganska vanlig detaljplan kan det vara nödvändigt med 3–5 olika tekniska utredningar vad gäller buller, geoteknik, dagvatten, översvämning, risk med mera. Klimatförändringarna innebär i sin tur ytterligare krav på att både förebygga och minska skador av naturolyckor.

Utredningens förslag syftar till att främja en helhetssyn i den fysiska planeringen. Konsekvenserna av förslaget anges vara svårbedömda. SGI bedömer ändå i likhet med utredningen att förutsättningarna ökar för att beslut och planering i större utsträckning görs utifrån ett långsiktigt hållbart helhetsper-

Datum
2017-02-13

Diarie nr
5.0-1610-0625

spektiv så att viktiga värden tillgodoses samtidigt som samhällsutveckling kan möjliggöras även i komplexa miljöer. SGI vill också understryka att det parallellt med införandet av systemet, behöver tas fram nya ändamålsenliga digitala kunskapsunderlag samt verktyg för att kunna fatta långsiktigt hållbara beslut om bebyggelseutveckling och transportinfrastruktur. I dag saknas t ex fortfarande digitala nationellt täckande planeringsunderlag med scenarier för klimatförändringens konsekvenser på markförhållanden vilket behövs för att kommunerna ska kunna göra rätt avvägningar och planera långsiktigt hållbart.

Beslut

Beslut i detta ärende har tagits av generaldirektör Åsa-Britt Karlsson efter föredragning av avdelningschef Charlotte Cederbom och klimatstrateg Kerstin Konitzer som också handlagt ärendet. I ärendets handläggning har även miljöjurist Sofie Hermansson och geolog Karin Bergdahl deltagit.

STATENS GEOTEKNISKA INSTITUT

Åsa-Britt Karlsson

Kerstin Konitzer